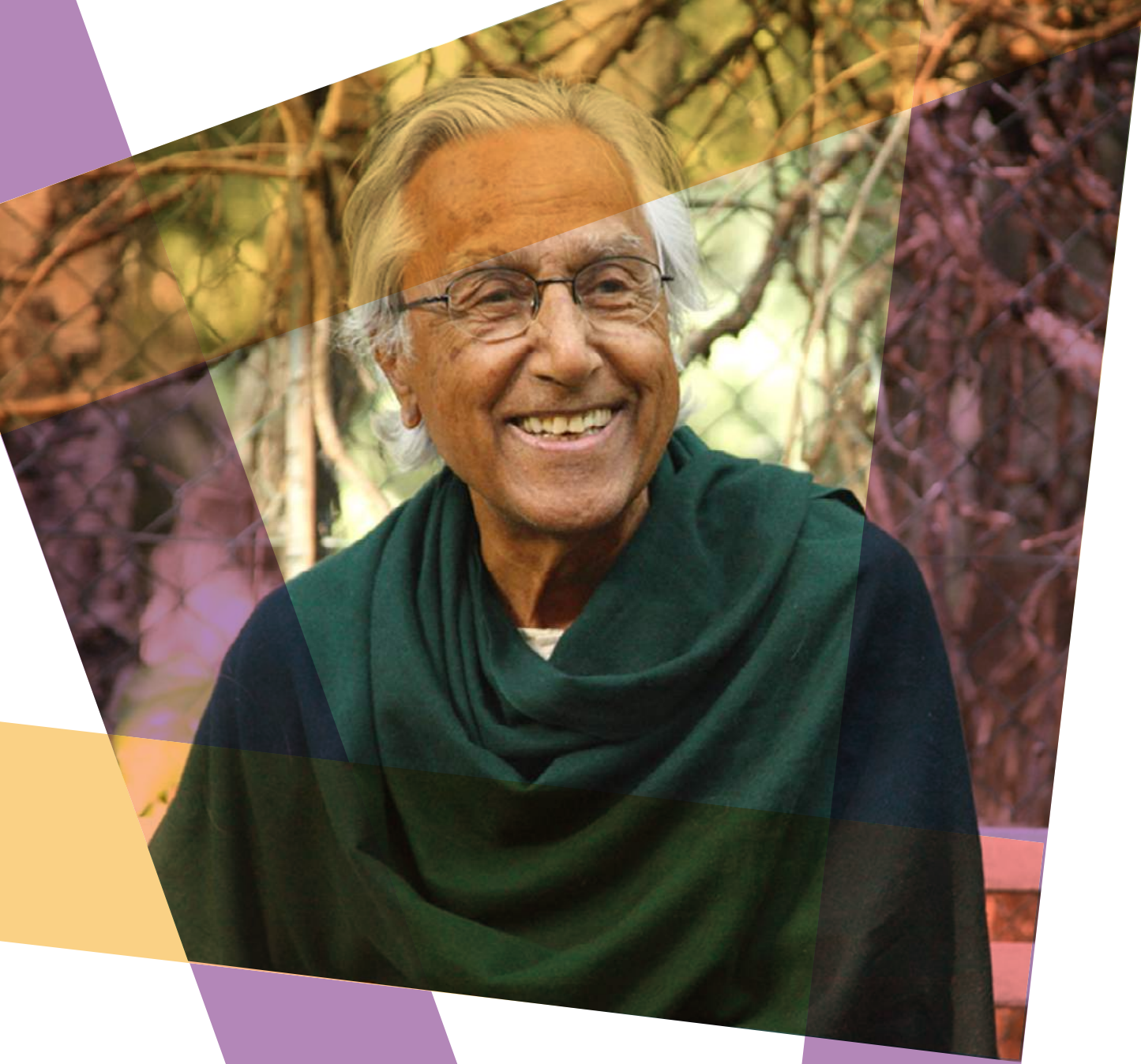

Raimon Panikkar

LA CRUÏLLA INTERCULTURAL

Guia docent

ÍNDEX

PRESENTACIÓ I PLANTEJAMENT DIDÀCTIC	4
ADEQUACIÓ CURRICULAR	6
SOLUCIONARI	8
RECURSOS I ENLLAÇOS	11

INTRODUCCIÓ

En el context d'una societat plural, en què les crisis d'identitat afloren i on el repte d'educar en la perspectiva intercultural és cada vegada més punyent, aprofitant el marc de l'Any Raimon Panikkar, el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya ha encarregat a la cooperativa Eduxarxa la creació d'un dossier pedagògic sobre el pensament d'aquest filòsof.

A partir d'una selecció de textos de Panikkar, acompanyats de diverses propostes didàctiques, el recurs permet treballar a les aules la consciència de la interioritat, la convivència, la interculturalitat, el diàleg interreligiós, la cerca de la plenitud de l'existència, etc.

SEQÜÈNCIA PEDAGÒGICA

	Processos d'aprenentatge	Apartats del dossier
FASE 1 Connectem	Connexió emocional i racional amb la temàtica de la unitat didàctica mitjançant diversos recursos que permetin mobilitzar els coneixements previs de l'alumnat, encuriosir-lo i motivar-lo a aprofundir en la temàtica.	1. Aventurar-nos a viure 2. Endinsar-nos en el silenci
FASE 2 Aprofundim	Lectura d'alguns fragments d'obres de Panikkar seleccionats per tal que siguin adequats al nivell educatiu de l'alumnat. Visionat i audició de ponències i entrevistes del pensador. Els textos, vídeos i àudios estan acompanyats amb propostes orientades a guiar l'anàlisi interpretativa dels textos i aprofundir en la comprensió de les idees bàsiques de l'autor.	3. Nuar-nos a la xarxa 4. Obrir-nos al diàleg
FASE 3 Reflexionem	Aplicació dels coneixements adquirits a la reflexió sobre aspectes de la vida individual i col·lectiva de l'alumnat (la pròpia identitat, consciència sobre les formes de relació amb l'alteritat, anàlisi de la vivència de la diversitat en l'entorn, etc.).	5. Trobar-nos a la cruïlla

SEQÜENCIA D'ACTIVITATS

Apartats	Activitats	Temporització
Aventurar-nos a viure	<ul style="list-style-type: none"> • Activitat 1. El do de la vida • Activitat 2. Cites per pensar 	1 sessió
Endinsar-nos en el silenci	<ul style="list-style-type: none"> • Activitat 3. Aquí i ara • Activitat 4. Del silenci neix la paraula • Activitat 5. Una imatge de #silenci 	1 o 2 sessions
Nuar-nos a la xarxa	<ul style="list-style-type: none"> • Activitat 6. Simplement, som • Activitat 7. Soma, psyche, polis i kosmos 	1 sessió
Obrir-nos al diàleg	<ul style="list-style-type: none"> • Activitat 8. La metàfora de la finestra • Activitat 9. El diàleg intercultural 	1 sessió
Trobar-nos a la cruïlla	<ul style="list-style-type: none"> • Activitat 10. Què és el racisme? • Activitat 11. Com vivim la diversitat? Investiguem-ho! • Activitat 12. Cruïlla de camins 	2 sessions

ADEQUACIÓ CURRICULAR

A continuació, detallem breument l'adequació de la proposta al currículum educatiu del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Educació Secundària Obligatòria			
Àmbit	Dimensió	Competències	Continguts
Cultura i valors ètics (matèria comuna)	Dimensió personal	Competència 3. Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i consolidar el pensament propi.	<ul style="list-style-type: none"> • El dubte i la formulació de les bones preguntes com a inici de la reflexió. • Els aspectes d'una argumentació. • L'origen i la construcció dels prejudicis en el nostre context.
	Dimensió interpersonal	Competència 5. Mostrar actituds de respecte actiu envers les altres persones, cultures, opcions i creences.	<ul style="list-style-type: none"> • La pluralitat cultural, política, religiosa i altres. • Diversitat d'identitats. Les diferències i els seus contextos. • Valors universals i valors compartits. La convivència.
		Competència 6. Aplicar el diàleg i exercitar totes les habilitats que comporta, especialment per a la solució de conflictes interpersonals i per propiciar la cultura de la pau.	<ul style="list-style-type: none"> • El diàleg com a forma privilegiada de comunicació d'idees, de sentiments i de relació. • Les condicions del diàleg: ordre, claredat, atenció, intencionalitat... • Els valors del diàleg: comprensió, exclusió de violència, cooperació, participació, sinceritat, escolta, igualtat de les veus, assertivitat, respecte, racionalitat...
	Dimensió sociocultural	Competència 7. Comprendre i valorar el nostre món a partir de les arrels culturals que l'han configurat.	<ul style="list-style-type: none"> • La tradició grecoromana, la judeocristiana i la il·lustrada europea entorn de les cosmovisions de: a) el món, b) l'ésser humà, c) la història i d) la divinitat. • Els principis que es desprenen de les tres cultures. Exemples. • Els principis i valors que perviuen en els nostres dies. Aportació del budisme i l'islam. Referència a diverses teories ètiques.

Àmbit	Competències bàsiques	Continguts
Filosofia (matèria optativa de 4t)	<ul style="list-style-type: none"> • La competència comunicativa lingüística. • La competència d'aprendre a aprendre. • La competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria. • La competència social i ciutadana. 	<p>La dimensió personal de l'ésser humà:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Emotivitat, sentiments i pensament. • Els conformadors socials de la identitat personal: gènere, socialització, rol i estatus, institucions i cultura. <p>La dimensió social de l'ésser humà:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La diferència i la discrepància. • La convivència en el pluralisme.

Àmbit	Dimensió	Competències	Continguts
Àmbit lingüístic	Dimensió comprensió lectora	Competència 1. Obtenir informació, interpretar i valorar el contingut de textos escrits de la vida quotidiana i dels mitjans de comunicació i acadèmics per comprendre'ls.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprensió literal, interpretativa i valorativa. Idees principals i secundàries. • Estratègies de comprensió per a abans, durant i després de la lectura o de la seqüència audiovisual. • Estratègies de cerca, ús de cercadors i tractament de la informació per a la construcció del coneixement.
	Dimensió expressió escrita	Competència 5. Escriure textos de tipologia diversa i en diferents formats i suports amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística.	<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies per a la producció de textos escrits i multimèdia: l'escriptura i la creació audiovisual com a procés. • Adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació. Normes ortogràfiques.
	Dimensió actitudinal i plurilingüe	Actitud 1. Adquirir l'hàbit de la lectura com un mitjà per accedir a la informació i al coneixement i valorar l'escriptura com un mitjà per estructurar el pensament.	<ul style="list-style-type: none"> • Lectura i escriptura sovintejades sobre temes diversos i en contextos diferents.
		Actitud 2. Implicar-se activament i reflexiva en interaccions orals amb una actitud dialogant i d'escolta.	<ul style="list-style-type: none"> • Formes de cortesia i respecte en les interaccions orals.

1. AVENTURAR-NOS A VIURE

ACTIVITAT 1. EL DO DE LA VIDA

> Proposta de resposta:

- Per viure no cal saber viure. Per viure sols s'han de treure els obstacles, i el principal obstacle és la por. La vida és una aventura i cal aventurar-s'hi.
- Qualsevol vida té un valor incommensurable.
- Cada moment és únic i irrepetible. La saviesa consisteix a tenir consciència de la unitat de cada instant.
- La vida ens ha sigut donada i només som feliços donant-la.

> Resposta oberta

> Proposta de resposta: la vida i la mort són dues cares d'una mateixa moneda. Per això, si tens por de morir també tens por de viure. Cal despreocupar-se de la mort per viure plenament el present.

> Resposta oberta

- Lloc i data de naixement: Barcelona, 2 de novembre de 1918.
- Context familiar i social: fill de mare catalana i pare hindú, que va arribar el 1916 com a representant d'una empresa alemanya. És germà del també filòsof i escriptor Salvador Pàniker i Alemany i de l'empresària i activista social Mercè Pàniker i Alemany.
- Formació:
 - Llicenciatura en Ciències Químiques per la Universitat de Barcelona i en Filosofia per la Universitat de Madrid
 - Doctorat en Filosofia per la Universitat de Madrid
 - Doctorat en Química per la Universitat de Madrid
 - Doctorat en Teologia per la Universitat Pontifícia Lateranense
- Resum de la trajectòria vital i professional: autor d'una vuitantena d'obres escrites en sis llengües, va ser una figura de rellevància mundial en el diàleg entre les cultures i religions i en la cerca d'alternatives als reptes del món contemporani. El 1954 va arribar per primer cop a l'Índia. La trobada amb les cultures de l'Índia va ser decisiva en el seu itinerari. Durant molts anys la seva vida es va repartir entre la recerca personal i espiritual a l'Índia i la docència als Estats Units.
- Obres principals:
 - Pluralisme i interculturalitat
 - Espiritualitat, el camí de la Vida
 - Diàleg cultural interreligiós
- Lloc i data de defunció: Tavertet, 26 d'agost de 2010

ACTIVITAT 2. CITES PER PENSAR

> Resposta oberta

2. ENDINSAR-NOS EN EL SILENCI

ACTIVITAT 3. AQUÍ I ARA

- > Resposta oberta

ACTIVITAT 4. DEL SILENCI NEIX LA PARAULA

- > La vida interior és contemplació. Silenci i pau.
- > El més important a la vida són les coses que no fan soroll però sí que fan bé. És l'amor, l'amistat i la família. És a dir, les relacions humanes i els vincles afectius.
- > La vida conscient és una vida humana que s'adona del que fa, del que viu, del que estima i d'allò que projecta.
- > Resposta oberta.

ACTIVITAT 5. UNA IMATGE DE #SILENCI

- > Resposta oberta

3. NUAR-NOS A LA XARXA

ACTIVITAT 6. SIMPLEMENT, SOM

- > Resposta oberta.
- > Hi ha moments en què experimentem l'existència nua, la totalitat de l'Ésser, i sentim que som Univers.
- > Resposta oberta.
- > Resposta oberta.

ACTIVITAT 7. SOMA, PSYCHE, POLIS I KOSMOS

- > Soma-cos / psyche-ànima / polis-societat / kosmos-univers.
- > L'ésser humà té quatre dimensions que el conformen: cos, ànima, societat i univers. Les persones, doncs, som alhora cos, pensament, imaginació, sentiment, relació social, terra, aigua, aire, etc. Per això no som individus aïllats, sinó que estem integrats en el món.
- > Resposta oberta.
- > La definició ser món implica una integració, una no-dualitat entre les persones i el món. En canvi, tenir món expressa una separació i una relació de propietat. La consciència que la Terra no és una propietat que podem explotar i usar com ens sembli és un dels fonaments de l'activisme ecologista. Tot allò que afecta la Terra afecta de manera indestriable les persones que l'habitarem. De fet, el terme ecologia té l'arrel etimològica en el mot grec oikos (casa) i logos (ciència). Des del punt de vista científic, l'ecologia és l'estudi de les relacions entre els éssers vius i el seu hàbitat. La Terra és la nostra llar, i si la malmetem perjudiquem la nostra qualitat de vida.
- > Resposta oberta.

4. OBRIR-NOS AL DIÀLEG

ACTIVITAT 8. LA METÀFORA DE LA FINESTRA

- > Raimon Panikkar utilitza la imatge de la finestra per explicar que totes les persones mirem el món a través d'uns filtres culturals particulars. Aquests filtres culturals ens condicionen la percepció i la interpretació dels fets. I els tenim tan plenament integrats que són transparents com el vidre.
- > No som conscients de tenir aquests condicionants culturals fins que ens adonem dels filtres de les altres persones. Per això, a través de l'alteritat ens adonem que la nostra visió del món també és parcial i particular.
- > En el plantejament de Panikkar, l'aproximació a la veritat només és possible des del diàleg amb l'alteritat. Ja que és gràcies l'escolta dels altres que un mateix pren consciència dels límits i la parcialitat de la seva comprensió.
- > En l'actual situació política i econòmica mundial afrontem reptes globals, a escala planetària, que cap persona ni país pot resoldre individualment. Els problemes del planeta Terra que ens afecten a totes les persones només els podem encarar entre tots i totes. Per això és necessària una solidaritat humana a tots els nivells.

ACTIVITAT 9. EL DIÀLEG INTERCULTURAL

- > Respostes obertes.

5. TROBAR-NOS A LA CRUÏLLA

ACTIVITAT 10. QUÈ ÉS EL RACISME

- > Resposta oberta.

ACTIVITAT 11. COM VIVIM LA DIVERSITAT? INVESTIGUEM-HO!

- > Resposta oberta.

ACTIVITAT 12. CRUÏLLA DE CAMINS

- > Resposta oberta.

RECURSOS I ENLLAÇOS

RAIMON PANIKKAR

[Any Raimon Panikkar](#)

[Recursos didàctics XTEC](#)

[Raimon Panikkar – Fundació Vivarium](#)

[Fragmenta Editorial](#)

EDUCACIÓ INTERCULTURAL

[Recursos XTEC](#)

[Programa BCN Interculturalitat](#)

[Guia educativa sobre racisme al recurs EntreTerres](#). Servei Civil Internacional i Eduxarxa

[Racisme als centres educatius. Eines per prevenir-lo i combatre'!](#). Fundació Jaume Bofill

[Càpsules de pau](#). Propostes educatives de l'Institut Català per la Pau

[Red de recursos en educación para la paz, el desarrollo y la interculturalidad](#)

EDUCAR LA INTERIORITAT

[Programa TREVA. Un món interior per educar](#) – Article a l'ARA Criatures, 2017

[Educar la interioridad](#), Luis López González, Plataforma Editorial, 2015

Autoria, edició i coordinació: Eduxarxa, SCCL

Correcció lingüística: Textos BCN

Disseny gràfic i maquetació: Waitala

Som la gota d'aigua
o l'aigua de la gota?

Generalitat de Catalunya
**Departament
d'Ensenyament**

100
Raimon
Panikkar

**edu
xar
xa**